

SPOR SOSYOLOJİSİ

TEMEL KURAMLAR I Yapısal İşlevsel Kuram

Dr. Funda KOÇAK
Ankara Üniversitesi
Spor Bilimleri Fakültesi

KURAM

- **Kuram:** Belli gerçekliklerin neden ve nasıl ilişkili olduklarına dair bir önermedir.
- Sosyolojik kuramın işi toplumsal davranışı gerçek dünyada açıklamaktır.
- Uygulamalardan bağımsız olarak ele alınan soyut bilgi, belirli bir konuda düşüncelerin, görüşlerin bütünü, sistemli bir biçimde düzenlemiş bir çok olayı açıklayan ve bilime temel olan kurallar, yasalar bütünüdür.

KURAM

- Kuramlar sorunları, problemleri ve davranışları açıklayan bir sistemdir.
- Güçlü bir kuram hem sorunları açıklamakta hem de geleceğe ilişkin ön görülerde bulunmamızı sağlamaktadır.

KURAMIN ÖZELLİKLERİ

- Bilgini, hayalin ve zekanın birer ürünüdür.
- Genel olarak ortaya çıkar ve zaman zaman birden fazla bilimsel alanın konularını kapsar.
- Bilimde açıklama ve araştırma metodu görevini görür.
- Genel olarak yasaları birleştirdiklerinden dolayı prensip işlevine de sahiptirler.
- Genişliği ile deney konusu olamazlar.
- İspat edilmesi mümkün olmadığı niçin yasa haline getirilemezler.
- Sürekli bir şekilde tartışma konusu olabilirler ve ulaştıkları sonuçlar ihtimallere dayalıdır.

KURAM

- Sosyolojik kuram toplum ve birtakım sosyal konular hakkında bir takım görüşü ifade etmektedir.
- Sosyolojik kuram en genel anlamıyla bilim insanlarının toplumu incelerken kullandıkları en temel araç olarak tanımlanabilir.

SOSYOLOJİK KURAMIN ÖZELLİKLERİ

Kuram,

- Soyut olmalıdır.
- Belli bir konuda olmalıdır.
- Mantıksal olarak tutarlı olmak zorundadır.
- Açıklayıcı olmalıdır.
- Genel olmalıdır.
- Bağımsız olmalıdır

KURAM

- Kuram oluştururken sosyologlar iki temel soruyla karşılaşır:

Gerçeklikleri nasıl ilişkilendiririz?

Hangi konularda çalışmalıyız?

SOSYOLOJİK KURAM

- Belirli bir toplumsal yapıyı çok iyi açıklarken, diğer yapıyı çok iyi açıklayamamaktadır. Bu nedenle evrensel teoriden bahsetmek zordur.
- Farklı düşüncelere sahip sosyologların düşünceleri doğrultusunda şekillendiğinden dolayı özü itibarıyla birbirine karşıdır.

Sosyolojik kuram sporu çözümlenmemizde nasıl yardımcı olur?

- Sosyolojik kuramlar sosyolojinin özünü oluşturmaktadır.
- Herhangi bir sosyolojik teorinin kullanılmadığı çalışmalar ile yapılan çıkarımlar herhangi bir önem arz etmemektedir.
- Spor alanında yaşanan deneyimleri açıklamak için de sosyolojik kuramların bilinmesi gerekmektedir.

Spor Sosyolojisinde Temel Kuramlar

- - Yapısal-İşlevsel kuram
- - Çatışma kuramı
- - Sembolik etkileşim kuramı
- - Eleştirel kuram
- - Feminist kuram

Yapısal-İşlevsel kuram

- Sosyolojik kuramlar arasında en fazla ilgi görenlerden birisidir.
- Sosyolojik kuramların temel amacı, sosyal gerçekliğin açıklanması olduğuna göre, yapısal-işlevsel teorinin dünya genelinde problemlerin oldukça fazla olduğu bir dönemde çıkmış olduğunu düşünmek yerinde olacaktır.
- Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa ve Amerika'da hızlı bir gelişim göstermiştir.
- Kuram toplumu bir sistem olarak ele alır.

Yapısal-İşlevsel kuram

- Toplum birbiriyle sürekli ilişki içinde olan alt sistemlerden oluşan bir bütündür.
- Toplum kendisini meydana getiren alt sistemlerin toplamından daha fazla bir bütünlüktür.
- Her alt sistem diğer alt sistemlerle uyumlu bir bütünlük içerisindedir.
- Bu bütünlük içerisinde her bir alt sistem belirli bir işlevi, görevi yerine getirmektedir.
- Böylece toplumsal uyum, bütünlük sağlanmaktadır.

Yapısal-İşlevsel kuram

- Bu kuram toplumsal yapıya, görelî olarak istikrarlı sosyal davranış kalıplarına işaret etmektedir.
- Yapısal –işlevsel kuram yapının toplumsal işlevlerini, toplumun bir bütün olarak çalışması için herhangi bir toplumsal davranış kalıbının sonuçlarını aramaktadır.
- Auguste Comte
- Herbert Spencern (insan vücudu-sistemler / sosyal yapı-toplum)
- Emile Durkheim

Yapısal-İşlevsel kuram

- İki takım arasında oynana voleybol maçını bir sistem olarak kabul edersek, voleybolcular, hakemler, taraftarlar, yöneticiler, medya vb. maçta yer almaktadır.
- Ancak voleybol maçı sadece bu paydaşlar arasında olmayıp, aynı zamanda bu kişiler arasındaki birlikteliğin uyumun birleşimidir.
- Voleybol maçında temel amaç rakibe karşı galip gelebilmektir.
- Eğer tüm taraflar uyum içerisinde olmaları voleybol maçında istenilen amaçlara hizmet etmesini sağlar ve takımlar galip gelmeye çalışır.

Yapısal-İşlevsel kuram

- Temel Söylence: Toplumsal kurumlar sadece belirli gereklilikleri yerine getirmek amacıyla vardır (Emile Durkheim)
- - Toplum, aralarında bir iç bağımlılığı olan toplumsal kurumlardan oluşan bir organizmadır.
- - Toplumsal kurumların işlevi toplumun sürekliliğinin, toplumsal uyumun sağlanmasıdır.
- - Toplumsal hayatın altında yatan en temel itici güç toplumda bir denge oluşturma eğilimidir.
- - Toplumsal denge, toplumsallaşma sürecinde bireylerin toplumsal değerleri öğrenmesi yoluyla başarılır.

Yapısal-İşlevsel kuram

- Kurama yönelik eleştiriler:
- **Bu kuramın ana fikri istikrarlı ve düzenli toplum görüşüdür.**
- **Yapısal-işlevsel kuram bütünleşmeyi, uyumu, dengeyi, düzeni aşırı derecede savunmakta ve toplumda meydana gelen gerginlik durumlarını geri plana atmaktadır.**
- - Toplumsal değişimi hesaba katmaması
- - Toplumdaki dengeyi ve uyumu çok fazla vurgulaması
- - Toplumdaki çatışmaları hesaba katmaması
- - Bireysel farklılıkları hesaba katmaması

Yapısal-İşlevsel kuramın spora uygulanması

- Yapısal işlevsel kuramın temel özelliklerinden olan olumlama, kabullenme, pekiştirme gibi unsurları sporda görmemiz mümkündür.
- Teori genel olarak sporu olumlayan, sahiplenen ve aynı zamanda spora en fazla atıfta bulunan teoridir.

Yapısal-İşlevsel kuramın spora uygulanması

- Sporun toplumun işleyişine katkı sağlaması yönüne odaklanmaktadır.
- Spora olumlu anlamlar yüklenmektedir.
- Spor bireyleri kaynaştırmakta ve kurallara uymalarını sağlamaktadır.
- Böylelikle spor toplumsallaşmayı sağlayan en önemli araçlardan birisi haline gelmektedir.

Yapısal-İşlevsel kuram

- Açık işlevler: Bir davranış kalıbının fark edilen ve kasıtlı sonuçları
- Kapalı işlevler: Bir davranış kalıbının fark edilmeyen ve kasıtlı olmayan sonuçları
- Sporun açık işlevi, insan sağlığını korumak, gizli işlevi belki benzer yapıya sahip gençleri, bireyleri vs. bir araya getirerek toplumsal dayanışmayı sağlamak
- Bir toplumsal kurum olarak sporun işlevi nedir?
 - Sosyalleşme sürecinde sporun rolü nedir?
 - Spor kulüplerinin rolü nedir?

Sporun işlevleri

- Sosyologlar spora farklı işlevler yüklemişlerdir.
- Stevenson (1971)' a göre sporun 5 işlevi
 - Sosyo-duygusal İşlev
 - Sosyalleşme
 - Sosyal Bütünleşme
 - Siyasi İşlevler
 - Sosyal Hareketlilik

Akt. Delaney & Madigan (2009)

Sporun işlevleri

- Gruneau'ya (1991)'a göre sporun üç fonksiyonu
 - Spor, toplumun üyeleri tarafından paylaşılan fikirler ve değerler birliğini yansıtmaktadır.
 - Spor, toplumdaki tabakalaşmayı daha da görünür hale getirmek için faaliyet göstermektedir.
 - Spor sosyal hareketlilik için gerekli olan alanları tedarik etmektedir.

Sporun işlevleri

- Molnar ve Kelly (2013) göre sporun dokuz fonksiyonu
 - Spor, insanlara toplumsal yaşam hakkında birtakım dersler vermektedir.
 - Spor, özellikle işçilerin motive olmasına yardımcı olmaktadır.
 - Spor, toplumun farklı kesimlerini birleştirmektedir.
 - Spor, genel değerleri, sosyal normları ve grupların amaçlarını yansıtmaktadır.

Sporun işlevleri

- Molnar ve Kelly (2013) göre sporun dokuz fonksiyonu (devamı)
 - Spor, adil oyun ve sağlıklı yaşam şekilleri gibi toplumda var olan birtakım değerleri yansıtmaktadır.
 - Spor, özellikle gerginlik yönetimine katkıda bulunmaktadır.
 - Spor ilham kaynağıdır ve toplumsal değerlerin yayılmasını sağlamaktadır.
 - Spor, sosyal kontrole yardımcı olmaktadır.
 - Spor, ulusal bir bütünleştirici olarak faaliyet göstermektedir.

Yapısal-İşlevsel kuram

- Spor sosyoloğunun cevap aradığı sorular:
- - Spor organizasyonların toplumun bütünlüğünün sağlanmasına nasıl katkıda bulunur?
- - Spora katılım gençlerin toplumsal değerleri öğrenmelerini sağlıyor mu?
- - Göçmen bireylerin içinde yaşadıkları topluma entegre olabilmelerinde sporun bir işlevi var mıdır?

TEŞEKKÜRLER

TEMEL KURAMLAR I

Dr. Funda KOÇAK
Ankara Üniversitesi
Spor Bilimleri Fakültesi

